

eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirmiştir. Eserin genelinde olduğu gibi bu bölüme de Türkiye'nin siyasi tarihi ışık tutmuştur.

Yukarıda söz edilen Anayasalardaki insan hak ve kamu özgürlüklerine ne şekilde yer verildiği her dönemin siyasi yapısına göre tarihi açıdan ele alınmıştır. İnsan hakları ve kamu özgürlüklerini düzenleyen iç hukuk kaynakları kısaca tanıtarak, son Anayasa özgürlüğün sınırına özgürlüğün kendisinden daha fazla özen gösterildiği gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Kitabın son bölümünde, insanın doğasına yapılan vurgu dikkati çekmekte, yazar insanın yaratılış gereği kendi çıkarlarına öncelik sağlamaya özgü bir yapısı olduğundan söz etmektedir. İnsan doğasında gizli bir iyilik yanı bulunduğu görüşü de yazar tarafından savunulmakta ise de bu özelliğinin arada kendini hissettirdiği belirtilmektedir (s.360). Bunun yanı sıra, Batılı toplumlarda insan hakları yaklaşımının çifte standardına dikkat çeken yazar, köleliğin devam ettiği ülke örnekleri gibi örnekler üzerinden bu çabayı derinlemesine sorgulamaktadır.

Türk kültürünün de insan haklarını merkeze alan yapısı Orta Asya Türkleri ve sonrasındaki devlet geleneklerinde öne çıkarılmış, insan hakları kavramının Türkler için yeni bir kavram olmadığı belirtilmiştir. Bu da tarihte İslamiyet öncesi Türk topluluklarının yapıları, Orta Asya Türklerinde kölelik sisteminin olmayışı, eşitlik anlayışı ve devlet geleneği ile açıklanmaktadır (s.367).

Özetle, kitapta, insan hakları ve özgürlüklerinin 2. Dünya Savaşı'nın ardından nasıl doğup geliştiği, hukuksal ve siyasi niteliklerinin günümüzde aldıkları biçimler ve uygulanabilirlik derecelerine genel bir çerçevede değinilmiştir. Osmanlı Devleti'nin devlet yapısından ve padişah dönemlerinde bu konudaki gelişmelerden söz edilerek, Türk siyasi hayatının gelişiminde zemin olan anayasal yapılar ve tarihsel olaylar derlenmiştir. Türkiye'nin tek partili dönemden demokrasiye geçiş süreci de Atatürk'ün bu yönde attığı adımlar doğrultusunda aktarılmıştır. Aynı zamanda Türkiye'nin sosyal politika tarihi ile ilgili kaynaklardan da hareketle sosyal hakların gelişimi irdelenmiştir.

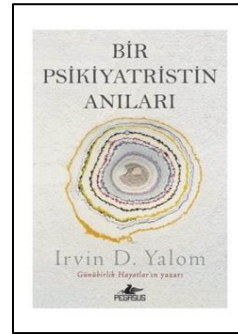
Yazarın eserin tamamında laik, demokratik toplumun gerektirdiği ilkelere uyumluluk bakış açısı ile insan haklarının gelişim sürecinin izini sürdüğünü söylemek mümkündür. Mumcu'ya göre, insan haklarının yaşamasını sağlayan devlet rejimi demokrasi, kamu özgürlükleri de insan haklarının tamamlayıcısıdır. Bu özgürlükleri insanlara sağlayacak olan devletin de insanları bu özgürlüklerden yararlandıracak ekonomik, hukuki ve siyasi güce sahip olması, bu gücün de sürdürülebilir olması gerekmektedir.

İnsan haklarının ilk oluşum aşamasını, tarihsel ve siyasi olay örüntüleri içinde Türkiye'deki gelişim sürecini anlatan ve bütünsel bir pencereden görme imkânı sunan bu eserin insan hakları ile ilgilenen tüm okuyucuların keyifle okuyacağı çok önemli ve değerli bir eser olduğunu düşünüyorum.

Bir Psikiyatristin Anıları, Irvin D. YALOM

Şükrü Keleş

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Öğr. Gör. Dr.

'Bir Psikiyatristin Anıları'

Çev: Elif Okan Gezmiş,

Pegasus Yayınları (2017), 398 sayfa

Yöntem, bir plana göre izlenen dizgesel bir yol olarak kabul edilebilir. Yöntembilim olarak da bilinen metodoloji, mevcut yöntemlerin incelenmesi, yeni yöntemlerin araştırılması, ilkeler

geliştirmesi çalışmalarını da kapsamaktadır. Bu bağlamda tıp tarih yazımında seçili kaynakların işlenmesi önem kazanmaktadır. Bu yazıda biyografik eserlerin de tarih yazımına katkı sunabilecek kaynaklar arasında yer alabileceği düşüncesinden hareketle yakın dönem psikiyatri tarihine ışık tutabilecek bir eser hakkında kısaca bir değerlendirme yapılacaktır.

Irvin D. Yalom, hem kuramsal hem de kurmaca eserleri ile ülkemiz okurları tarafından bilinen bir yazardır. "Aşkın Celladı ve Diğer Psikoterapi Öyküleri", "Annem ve Hayatın Anlamı", "Bağımlanan Terapi: Yeni Kuşak Terapistlere ve Hastalarına İki Mektup" ve "Grup Psikoterapisinin Teori ve Pratiği" başlıklarını taşıyan kuramsal çalışmaları psikiyatri alanı öncelikli olmak üzere ilgili alanlarda referans kitaplar olarak yararlanılan eserler arasındadır. "Divan" ve "Nietzsche Ağladığında" adlı kurmaca yapıtlarında ise felsefe tarihinin izi sürülebilir; ayrıca bu romanların psikoterapinin gelişimine yönelik alternatif tarih kurgusuyla da dikkat çektiği söylenebilir.

Dilimize Pegasus Yayınları tarafından 2017 yılında kazandırılan 'Bir Psikiyatristin Anıları' adlı son kitabı, yazarın psikiyatri alanına yaptığı katkıların yanında verimli bir akademik yaşam hakkında da bilgiler içermesi açısından dikkate alınmayı hak ediyor. Üretken bir akademik yaşam için meslektaşlar arası işbirliğinin önemi ve zamanın akılcı planlanmasına yönelik tavsiyeler kitabın ardıl alanında okurun ilgi gösterebileceği boyutlar arasında.

Ahmet Nacar

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi

Dört yanlış bir doğru

Hani derler ya,
Dört yanlış bir doğruyu götürür diye...
Ne demektir bu?
Var mı karşılığı hayatta!
Ki kader yazılır bazen bununla.
Şimdi kurban mı oldu doğrularım
Yaptığım yanlışlara.
Bir kaplumbağayı taşımışlığım yoldan,
Ya da kurtarmışlığım bir kediyi
Sıkıştığı odun yığınınından,
Yok mu oldu şimdi
Kalp kırdığımdan?
Hem nereden bulur yanlışlarım
Doğrularımın adresini;
Bulup nereye götürür,
Ve direnmez mi hiç doğrular...
Ama durun bir dakika!
Daha çetin bir sorum var:
Doğru mudur her iyilik;
Ve her yanlış kötü mü?
Ölmeli miydi kaplumbağa ya da kedicik?
Nedir iyi, kötü, yanlış, doğru?
Sokrates'ten beri çözülemeyen soru...
Zalim, mazlum,
Herkes iyi, herkes doğru kendince.
Şimdi bana kim söyleyecek;
Barış için savaşanlar,
Kazanmak için yarışanlar,
Vermek için alanlar,
Özgürlük için daraltanlar,
Huzur için korkutanlar,
Bir kuru için bin yaşı
Göz kırpmadan yakanlar...
Hangi kitaptan okudular
Doğruyu, yanlışını?
Bir bildikleri var ki
Değişse de zaman
Dönmüyor devran.
Öyle emin ki insan
Atmıyor geri adım
Ne savaşan
Ne yarışan.
Bulamadım sırlar kitabını,
Bilemedim doğruyu, yanlışını.
Beynime çıkmış kara sular
Ve iki büküm kıvrımları...
Bulamıyor bir dayanak.
Ama bir şey var ki
Görecesiz mutlak:
"Öyle güçlüymüş ki doğrular
Bir tanesiyle ancak
Dört yanlış başa çıkar."

Asıl dikkatinizi çekmek istediğim nokta şu:

Irvin Yalom -ya da eserleri dünyanın pek çok ülkesinde, farklı dillerde okunan yazarlar/kuramcılar- hakkında düşünmeye başladığımızda, yaşamlarında karşılaştıkları sorunlarla baş etme kararlılıkları dünyaya değerli bir duruşu göstermesi bakımından dikkate alınmalı. Yalom, filozofların ve edebiyatçıların bilgeliğiyle ilgilendiğinden, insanlık tarihinin pek çok yaratıcı aklını meslek uygulamalarına karabilmiş. Kafka ve Sartre gibi varoluşçu düşünürlerden Platon, Dostoyevski ve Beckett'e uzanan bir okuma deneyimi yazarın düşünsel dünyasını zenginleştirmiş hiç şüphesiz.

Yalom'un 1970'li yıllarda yayımlanan "Varoluşçu Psikoterapi" adlı kitabından son kitabına dek uzanan binlerce sayfalık yazılarında insanın ne'liğine yönelik arayışının devam ettiği söylenebilir. Hastalarını eserlerine çağırırken, hastalarının dünyaya bakışlarına ve çevreyi nasıl algıladıklarına, insanların yaşam deneyimlerinin çeşitliliğine tanıklık ederiz.

Charles Dickens, "İki Şehrin Hikayesi'nde '(...) Çünkü sona yaklaştıkça, adım adım başa dönen bir daire çizerek ilerliyorum. (...) Artık kalbim uzun zaman önce uykuya dalmış pek çok hatıranın dokunuşunu taşıyor' diye yazar; 'yaşlanmanın acemisi', seksenli yaşlarındaki Irvin D. Yalom, "Bir Psikiyatristin Anıları"ni yazarken Dickens'ın bu sözlerini sıklıkla hatırlamış.

Yalom'u ve eserlerini önemsememiz, bilgiye erişimde karşılaştığı sorunları aşma becerisinden, kendini ifade etmenin onlarca yolundan birini bulabilmiş olmasından kaynaklanıyor. Irvin Yalom'un önemi, -akademi için, edebiyat için- kendini sürekli sorgulayarak yol almasından, kırk yılı aşan dostluklar kurabilmesinden, yetmiş yıllık eşyalarına sahip çıkmasından, bisiklete tutkusundan, çalıştığı konuya saatlerce odaklanabilmesinden, kütüphaneleri sevmesinden, felsefeye düşkünlüğünden ve yeni bağlantılar, dostluklar kurabilmek için binlerce kilometrelik yolları, okyanusları hiç üşenmeden aşma cesareti göstermesine de dayanıyor.

Irvin D. Yalom'un "Bir Psikiyatristin Anıları"ni okuyalım, okutalım.